

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN OKUL KANTİNLERİNDEKİ BESLENME HİZMETLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Yasemin AKDEVELİOĞLU¹

Hüseyin GÜMÜŞ²

Işıl ŞİMŞEK³

Özet: Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin okul kantinlerindeki beslenme hizmetlerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Veriler, Ankara'da bulunan dört devlet üniversitesinde öğrenim gören 286'sı kız ve 205'i erkek olmak üzere toplam 491 öğrenciden toplanmıştır. Öğrencilere kantinde satılan yiyecek-içecekleri satın alma sıklıkları ve okul kantinlerindeki beslenme hizmetlerine yönelik görüşlerini sorgulayan bir anket formu uygulanmıştır. Analizler sonucunda, öğrencilerin öğle yemeği için ikinci sırada okul kantinlerini tercih ettikleri (%32.4), yiyeceklerden tost, simit/poğaç, patates kızartması, çikolata ve bisküviyi haftada 1-2 defa; içeceklerden ise sırasıyla en sık çay, ayran, meyve suyu ve neskafeyi satın aldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin kantinlerin beslenme hizmetlerine yönelik görüşleri incelendiğinde, kantin uygulamalarından genellikle memnun olmadıkları (3.3 ± 0.63) tespit edilmiştir. Ayrıca, kız öğrencilerin sadece %40.2'si kantin hizmetlerini yeterli bulurken, erkek öğrencilerin %53.7'si yeterli bulmuştur. Bu konuda kız ve erkek öğrencilerin görüşleri arasında istatistiksel yönden anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Sonuç olarak, üniversite kantinlerindeki beslenme hizmetlerinin daha kaliteli olması amacıyla, üniversitenin yetkili birimlerince denetim faaliyetlerinin belirli periyotlarda titizlikle yapılmasının, yiyecek ve içeceklerde kaliteyi ve güvenliği sağlamak için kalite kontrol ve güvence sistemlerinin uygulanmasının ve sağlık açısından uygun yiyeceklerin satılmasının yararlı olacağı kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adolesan, kantin, beslenme, tüketici memnuniyeti

The Opinions Of University Students About Nutrition Services At University Canteens

Abstract : This research investigates the opinions of university students about nutrition services at university canteens. The data have been collected from 491 students: 286 female, 205 male. In the data collection stage a survey, which investigates the purchasing frequency of food and

¹ Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Bölümü. (ydemirci@gazi.edu.tr)

² Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Gastronomi ve Mutfak Sanatlar Bölümü (hgumus@gazi.edu.tr)

³ Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Eczacılık Temel Bilimleri Bölümü (isimsek@gazi.edu.tr)

beverages and the students' opinions about the nutrition services, has been conducted. As a result of statistical analysis, it is found out that the students prefer to go to the university canteen as a second choice (%32.4) and they prefer to eat toasted sandwich, bagel/pastry, potato chips, chocolate and biscuits once or twice a week; among the beverages they purchase most frequently tea, ayran, fruit juice and Nescafe respectively. When the students' opinions about nutrition services at the canteens are examined it is ascertained that the students generally are not satisfied (3.3 ± 0.63) with the canteen services. Besides, only 40.2% of the female students think that the canteen services are sufficient. On the other hand, the percentage of the male students who think that the canteen services are satisfactory is 53, 7%. The difference between the opinions of female and male students is statistically significant ($p < 0.05$). In conclusion, in order to raise the quality of nutrition services at the university canteens, the canteens must be supervised precisely by the authorised units of the university at certain periods, quality control and assurance system must be enforced to provide quality and safety of the food and beverages and it is concluded that it is beneficial to sell food suitable for health.

Key words: adolescent, canteen, nutrition, consumer satisfaction.

GİRİŞ

Ülkemizde, üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ile ilgili yapılan çalışmalarda öğrencilerin beslenme ile ilgili ciddi sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Yapılan çalışmalarda, (Nia vd.,2002; Durmaz vd.,2002; Garibağaoğlu vd., 2006, Vançelik vd., 2007) öğrencilerin genellikle öğünlere dikkat etmemeleri, tek öğün beslenmeleri, sandviç ve simit gibi karbonhidrat ağırlıklı yiyecekleri daha çok tüketmeleri ayrıca ekonomik sıkıntılarının olması, yurttta yaşam koşullarının zorluğu gibi nedenler yetersiz ve dengesiz beslenmelerine yol açmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin adolesan dönemin sonlarını yaşayan bir grup olmaları özelliğinden dolayı halen büyüme ve gelişmeleri devam etmektedir. Bu nedenle; enerji, protein, vitamin (özellikle; folik asit, B₁₂, D, A, C ve E) ve mineral (özellikle; kalsiyum, demir, çinko ve iyot) gereksinimleri yüksektir. Üniversite öğrencileri bu artan besin ögesi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için genelde üniversite veya yurt çevresinde bulunan yemekhane, kantin, lokanta ve restaurant gibi yiyecek-içecek hizmeti sunan mekânlardan yararlanmaktadırlar.

Okul kantinlerinin öğrencilere sunduğu başlıca besinlerin hamburger, döner, pizza, soğuk sandviç, pide, kızarmış patates, simit, poğaç vb. olması

fast-food tarzı beslenmeye olan eğilimi artırmaktadır. Kantinlerde tüketime sunulan yüksek enerjili ve tek yönlü beslenmeye yol açan bu tür besinler öğrencilerin besin ögesi gereksinimlerini yeterli miktarda karşılayamamaktadır. Çünkü; demir, kalsiyum, riboflavin, A vitamini ve folik asit içerikleri yetersiz, doymuş yağ ve sodyum içerikleri yüksek, posa içerikleri düşük olan bu yiyeceklerin, C vitamini içeriği ise yanında tüketilen yiyeceğe bağlı olarak değişmektedir.

Toplu beslenme hizmetlerinden yararlanan tüketicilerin beklentileri arasında yiyeceklerin doyurucu, kaliteli, güvenilir, ekonomik ve temiz olmasının yanı sıra, rahat/konforlu bir ortamda iyi bir servis hizmetinin sunulması da yer almaktadır. Ayrıca, tüketicilerin bu beklentilerinin karşılanabilmesi için verilen hizmetin her aşamasında gerek personelin gerekse besinlerin hijyenine dikkat edilmesi çok önemli bir husustur.

Kantin gibi toplu beslenme sistemlerinde satılan besinler uygun koşullarda hazırlanmadığında fiziksel, kimyasal ve mikrobiyolojik açıdan sağlık için riskli ürünler haline gelebilmektedirler. Kantinlerde ev koşullarının aksine fazla miktarda yiyecek üretilmekte ve bu yiyeceklerin hazırlanması, pişirilmesi, soğutulması, yeniden ısıtılması ve servisi daha uzun bir sürede gerçekleşmektedir. Bu nedenle besinle uğraşan kişilerin yiyeceklerin hazırlanmasından tüketilmesine kadar bütün aşamalarda tehlikelerin bulunduğunu bilmeleri güvenli gıda üretimi ve servisi açısından son derece önemlidir. Ali ve Spencer (1996) İngiltere ve Bahreyn'deki 16 okul kantininde yaptıkları çalışmada, çalışanların çapraz kontaminasyon konusunda dikkatsiz olduklarını ayrıca uygun pişirme ve koruma konularında eksikliklerinin bulunduğunu, çalışan personelin gıda güvenliğine yönelik eğitim programlarına katılması ve iş başında yapılacak eğitimlerle bilgilendirilmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna ilave olarak, okul kantinlerinde yukarıda belirtilen hususlarda yetkili kurumlar tarafından belirli aralıklarla yapılacak denetimler de önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, yapılan bir araştırmada, Diyarbakır'da ilköğretim okullarında ve üniversitelerde bulunan kantin ve kafeteryaların işletilmesinde hizmet içi eğitim ve iç denetim faaliyetlerinin yetersiz olduğu belirtilmiştir (Çelik vd., 2012).

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin beslenmelerinde okullarında faaliyet gösteren kantinlerin önemini, öğrencilerin kantinden satın aldıkları yiyecek- içecekler ile kantindeki beslenme hizmetlerine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla planlanmıştır. Öğrencilerin görüşleri kapsamında, kantinlerin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama düzeyi, hijyen kurallarına uygunluğu, satılan malların fiyatlarının piyasa fiyatlarıyla uyumu, fiziksel yeterlilikleri ile gıda güvenliğine yönelik uygulamaları araştırılmıştır. Bu çalışmanın yanlış kantin uygulamalarının iyileştirilmesinde katkı sağlayabileceği ve konuya ilişkin yapılacak diğer çalışmalar için de yol gösterici bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma, Ankara’da öğrenim gören üniversite öğrencilerinin okul kantinindeki beslenme hizmetlerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmış tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma evrenini Ankara ilinde bulunan dört devlet üniversitesinde (Ankara, Gazi, Hacettepe ve Orta Doğu Teknik Üniversiteleri) öğrenim gören ve kantin hizmetlerinden yararlanan öğrenciler oluşturmuştur. Çalışmanın örnekleme ise, tesadüfi örneklem yöntemi ile belirlenmiş olup veri toplama aracının uygulandığı Eylül- Kasım 2011 tarihleri arasında kantin hizmetlerinden yararlanan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 491 öğrenciden oluşmuştur. Bu öğrencilerden 124’ü Ankara Üniversitesi’nden, 127’si Gazi Üniversitesi’nden, 121’i Hacettepe Üniversitesi’nden ve 119’u da Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nden araştırmaya katılmıştır.

Verilerin toplanmasında, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini, kantinde satılan yiyecek-içecekleri satın alma sıklıklarını ve okul kantinlerindeki beslenme hizmetleri ile ilgili uygulamalara yönelik görüşlerini içeren anket formu yüzyüze görüşme tekniği kullanılarak uygulanmıştır. Öğrencilerin görüşlerini değerlendirmek için sorulan sorularda her bir davranışa yönelik görüşlere katılma düzeyini gösteren seçenekler “hiç katılmıyorum” (1), “katılmıyorum” (2), “kısmen katılıyorum” (3), “katılıyorum” (4) ve “tamamen katılıyorum” (5) biçiminde derecelendirilmiştir. Ölçekteki aralıkların eşit olduğu (4/5) varsayımından yola çıkılarak seçeneklere ilişkin sınırlar şu şekilde belirlenmiştir; “1-1.79 = hiç katılmıyorum”, “1.80 – 2.59 = katılmıyorum”, “2.60 – 3.39 kısmen katılıyorum”, “3.40 – 4.19 = katılıyorum”, “4.20 – 5.00 = tamamen katılıyorum”.

Öğrencilerin okul kantinlerinin beslenme hizmetlerine ilişkin görüş puanlarının ortalamaları değerlendirildiğinde ve kesim noktası 3.4 olarak kabul edildiğinde, ortalama 3.4’ün altındaki değerler memnuniyetsizliği, 3.4 ve üzerindeki değerler ise memnuniyeti temsil etmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for the Social Sciences V.12,0) programı kullanılarak değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizlerde kişisel bilgilerin sunulmasında yüzde ve frekans, her bir davranışa yönelik görüşleri belirlemede ortalama ve standart sapma, gruplar arası karşılaştırmalarda Student’s t-testi uygulanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazı sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, %41.8 (n=205)’ini erkek, % 58.2 (n=286)’sini kız öğrenciler

oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.4 ± 1.96 (17-30 yaş aralığı) olarak bulunmuştur. Öğrencilerin tamamına yakını (%97.6) lisans düzeyinde öğrenim görmekte, kız öğrencilerin %71.3'ü yurttta, %28.7'si evde, erkek öğrencilerin ise %40'ı yurttta, %60'ı ise evde kalmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyete göre genelde kahvaltı ve öğle yemeklerini yedikleri mekânların dağılımı

	Kız		Erkek		Toplam	
	S	%	S	%	S	%
Kahvaltı						
Yurt	155	54.2	57	27.8	212	43.2
Ev	54	18.9	80	39.0	134	27.3
Kantin	38	13.3	39	19.0	77	15.7
Yapmayanlar	39	13.6	29	14.1	68	13.8
Öğle yemeği						
Yemekhane	113	39.5	114	55.6	227	46.3
Kantin	108	37.8	51	24.9	159	32.4
Diğer (kafe, restoran, ev)	7	2.4	2	1.0	9	1.8
Yemeyenler	58	20.3	38	18.5	96	19.5

Üniversite öğrencilerinin gün içinde yemek yedikleri mekanlar incelendiğinde, kahvaltının en fazla yurttta (%43.2), ikinci sırada evde (%27.3) üçüncü sırada ise okul kantininde (%15.7) yapıldığı görülmüştür. Kız öğrencilerin yarıdan fazlası (%54.2) kahvaltılarını yurttta yapmayı tercih ederken, erkek öğrencilerin %39.0'u kahvaltılarını evde yapmayı tercih etmektedirler. Bu durum yurttta kalan kız öğrencilerin sayısının erkek öğrencilere kıyasla daha fazla olmasından kaynaklanabilir. Öğle yemeği vaktinde öğrenciler genellikle okulda bulunduklarından, öğle yemeği için en çok tercih edilen mekânların her iki cinsiyette de ilk sırada yemekhanenin (%46.3) ikinci sırada kantinin (%32.4) yer aldığı görülmüştür. Erkek öğrencilerin (%55.6) kız öğrencilere (%39.5) kıyasla öğle yemeği için yemekhaneyi daha çok tercih ettikleri saptanmıştır (Tablo 1).

Ankara'da yurttta kalan üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarının incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin sabah (%78.5) ve akşam (%89.0) öğünlerini en fazla tükettikleri yerin yurt, öğle öğününü en fazla tükettikleri yerin ise okul kantini (%38.0) olduğu belirlenmiştir (Özdoğan vd. 2012).

Öğrencilerin fast food tipi beslenme alışkanlıklarının araştırıldığı bir diğer çalışmada, %41'inin sabah kahvaltısını evde, %53'ünün öğle yemeğini okul kantininde, %44'ünün akşam yemeğini evde tükettikleri belirtilmiştir (Anıl vd., 2011)

Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda da çalışmamızın bulgularını destekler nitelikte öğrencilerin genellikle öğle yemeği ve ara öğünler için okul kantininden yararlandıkları ortaya konmuştur (Aytekin, 1999; Erten, 2006).

Tablo 2. Öğrencilerin cinsiyete göre kantinde sattılan yiyecek ve içecekleri satın alma sıklıklarının dağılımı (n=491)*

		Samsun Alma Siliği																										
		Her gün		Haftada 5-6				Haftada 3-4				Haftada 1-2				15 günde bir		Ayda bir		Hiç								
		Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek									
YİNECİLER	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%								
Tort	26	9.1	22	10.7	28	9.8	9	4.4	45	15.7	14	6.8	59	20.6	54	26.3	26	9.1	13	6.3	44	15.4	42	20.5	58	20.3	51	24.9
Sımsıyoğacı	46	16.1	54	26.3	30	10.5	13	6.3	44	15.4	34	16.6	72	25.2	46	22.4	27	9.4	16	7.8	34	11.9	19	9.3	33	11.5	23	11.2
Pat Kız	17	5.9	19	9.3	21	7.3	8	3.9	37	12.9	30	14.6	65	22.7	50	24.4	26	9.1	22	10.7	55	19.2	21	10.2	65	22.7	55	26.8
Köfte ekmele	5	1.7	8	3.9	9	3.1	10	4.9	22	7.7	26	12.7	40	14.0	38	18.5	39	13.6	27	13.2	74	25.9	34	16.6	97	33.9	62	30.2
Hambar	10	3.5	7	3.4	9	3.1	9	4.4	17	5.9	15	7.3	28	9.8	39	19.0	29	10.1	21	10.2	80	28.0	38	18.5	113	39.5	76	37.1
Çukolata	64	22.4	32	15.6	25	8.7	16	7.8	45	15.7	38	18.5	74	25.9	52	25.4	18	6.3	15	7.3	32	11.2	18	8.8	28	9.8	34	16.6
Bisküvi	43	15.0	24	11.7	23	8.0	16	7.8	37	12.9	44	21.5	67	23.4	42	20.5	28	9.8	17	8.3	45	15.7	28	13.7	43	15.0	34	16.6
İÇECİLER																												
Süt	30	10.5	12	5.9	8	2.8	2	1.0	27	9.4	16	7.8	47	16.4	36	17.6	17	5.9	12	5.9	45	15.7	38	18.5	112	39.2	89	43.4
Meyve suyu	24	8.4	13	6.3	22	7.7	15	7.3	38	13.3	33	16.1	69	24.1	52	25.4	25	8.7	15	7.3	55	19.2	31	15.1	53	18.5	46	22.4
Granlı ipeker	18	6.3	22	10.7	20	7.0	8	3.9	30	10.5	39	19.0	37	12.9	49	23.9	37	12.9	12	5.9	60	21.0	36	17.6	84	29.4	39	19.0
Çay	143	50.0	114	55.6	39	13.6	25	12.2	30	10.5	26	12.7	28	9.8	13	6.3	7	2.4	2	1.0	17	5.9	9	4.4	22	7.7	16	7.8
Ayran	16	5.6	14	6.8	25	8.7	11	5.4	36	12.6	28	13.7	68	23.8	59	28.8	27	9.4	22	10.7	46	16.1	28	13.7	68	23.8	43	21.0
Yoğurt	43	15.0	37	18.0	21	7.3	21	10.2	43	15.0	31	15.1	63	22.0	44	21.5	27	9.4	14	6.8	33	11.5	26	12.7	56	19.6	32	15.6
Sıcak çukolata	10	3.5	8	3.9	17	5.9	11	5.4	31	10.8	17	8.3	34	11.9	22	10.7	20	7.0	29	14.1	73	25.5	51	24.9	101	35.3	67	32.7

Tablo 2’de öğrencilerin kantinde satılan bazı yiyecekleri satın alma sıklıkları incelendiğinde, tost (K:%20.6, E: %26.3), simit/poğaça (K: %25.2, E: %22.4), patates kızartması (K: %22.7, E: %24.4), çikolata (K: %25.9, E: %25.4) ve bisküvi (K: %23.4, E: %20.5)’yi haftada 1-2 defa, kız öğrencilerin köfte-ekmek (%25.9) ve hamburgeri (%28.0) ayda bir, erkek öğrencilerin ise köfte-ekmek (%18.5) ve hamburgeri (%19.0) haftada 1-2 defa satın aldıkları belirlenmiştir.

Kantinde öğrencilerin yarısının (K: %50.0, E: %55.6) her gün satın aldığı içecek çaydır. Ayran (K: %23.8, E: %28.8), meyve suyu (K: %24.1, E: %25.4) neskafe (K: %22.0, E: %21.5) haftada 1-2 defa, sıcak çikolatayı ayda bir (K: %25.5, E: %24.9) satın almaktadırlar. Süt, erkek öğrencilerin %18.5’i tarafından ayda bir satın alınırken, gazlı içecekler erkeklerin %23.9’u tarafından haftada 1-2 defa satın alınmaktadır. Kız öğrencilerin %16.4’ü haftada 1-2 defa süt alırken, %21.0’i ayda bir defa gazlı içecekleri satın almaktadırlar. Çay, kahve, kakao ve kolalı içeceklerde doğal olarak kafein bulunmaktadır. Kafeinin doza ve kullanım sıklığına bağlı olarak bireylerde alışkanlık yaptığı bilinmektedir. Canlandırıcı etkisi olan kafeinin fazla tüketilmesinin diüretik etki yaparak vücut sıvı dengesini etkileyebileceği, koordinasyonun dağılması, sinirlilik, uykusuzluk ve çarpıntı yapabileceği bilinen yan etkileridir. Ayrıca, fazla miktarda tüketildiklerinde, bu tür içeceklerin bileşimlerinde bulunan tanenlerin besinlerdeki demiri bağlayarak vücutta demir emiliminin azalmasına ve buna bağlı olarak demir yetersizliği anemisine sebep olduğu bilinmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çay, kahve ve kolalı içecekleri sıklıkla tüketiyor olmaları düşündürücüdür.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okul Kantinlerinin Beslenme Hizmetlerine Yönelik Görüş Puanları
**p<0.01, **p<0.05*

	Kız (n=286)	Erkek (n=205)	Toplam (n=491)	Gruplar arası fark t p
Kantinimiz temizdir.	3.4±1.09	3.5±1.05	3.4±1.07	-1.021
Havalandırma yeterlidir.	2.9±1.23	3.2±1.19	3.1±1.23	-2.875
Aydınlatması yeterlidir.	3.4±1.09	3.6±1.05	3.5±1.07	-1.717
Güvenlik önlemleri alınmıştır.	2.7±1.15	3.2±1.18	2.9±1.18	-4.137
Satılan ürünler rafta öğrencilerin görebileceği şekilde yerleştirilmiştir.	3.6±1.07	3.7±1.06	3.7±1.07	-0.962
Öğrencilere satış yapılan alan yeterlidir.	2.7±1.26	2.8±1.28	2.8±1.27	-1.040
Satılan gıdaların fiyatları ekonomik yönden uygundur.	2.6±1.22	2.6±1.33	2.6±1.26	-0.486
Satılan ürünler sağlıklıdır.	2.9±1.09	3.1±1.14	3.0±1.12	-2.568
Çalışanlar kişisel hijyene dikkat etmektedir.	3.1±1.17	3.2±1.18	3.2±1.17	-1.277
Çalışanların öğrencilerle ilişkisi iyidir.	3.3±1.19	3.5±1.21	3.4±1.20	-1.339
Ark maddeler uygun şekilde toplanmaktadır.	3.2±1.00	3.4±1.03	3.3±1.02	-2.404
Çalışanların ellerini yıkamaları için lavabo bulunmaktadır.	3.1±1.06	3.2±1.10	3.2±1.08	-1.338
Bozulacak ürünlerin saklandığı buzdolabı vardır.	3.7±0.85	3.7±0.99	3.7±0.91	0.479
Sandalye ve masaların boyutları öğrencilere uygundur.	3.5±1.22	3.5±1.19	3.5±1.20	-0.280
Çalışanların sayısı yeterlidir.	3.2±1.15	3.3±1.21	3.3±1.18	-0.590
Son kullanma tarihi geçen ürünler satılmamaktadır.	3.7±0.84	3.6±1.02	3.7±0.92	1.382
Ambalajsız satılan (poğaç ve simit gibi) ürünler öğrencilere uygun şartlarda sunulmaktadır.	3.3±1.12	3.5±1.18	3.4±1.15	-1.885
Toplam	3.2±0.59	3.4±0.68	3.3±0.63	2.336
				**

Öğrencilerin okul kantinlerinin beslenme hizmetlerine ilişkin görüş puanlarının ortalamaları incelendiğinde, kantinlerdeki güvenlik önlemlerinin ve kantinde satış yapılan alanların yetersiz olduğu, satılan gıdaların fiyatlarının ekonomik yönden pahalı ve sağlıksız oldukları, çalışanların kişisel hijyene dikkat etmedikleri, kantinde atık maddelerin uygun şekilde toplanmadığı, çalışanların ellerini yıkamak için lavabo bulunmadığı, kantin çalışanlarının sayıca yetersiz olduğunun düşünüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca, kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla kantinlerin havalandırma ($p<0.05$) ve güvenlik önlemlerini ($p<0.01$) daha yetersiz bulmuş, satılan yiyeceklerin daha sağlıksız ($p<0.05$) olduğunu ve kantindeki atık maddelerin uygun şekilde toplanmadığını ($p<0.05$) ifade etmişlerdir. Kız ve erkek öğrencilerin görüşlerinin ortalama puanları incelendiğinde, okul kantini uygulamalarından genellikle memnuniyet duymadıkları (3.3 ± 0.63), kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla memnuniyetsiz oldukları tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ayrıca, kız öğrencilerin sadece %40.2'si kantin hizmetlerini yeterli bulurken, erkek öğrencilerin %53.7'si yeterli bulmuştur. Benzer şekilde, yapılan bir diğer çalışmada, Gazi Üniversitesi öğrencilerinin %27.8'i kantin/kafeterya hizmetlerini yeterli bulunmuştur (Erdoğan vd. 2005). Gazi Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer çalışmada ise, öğrencilerin kantin gibi birimleri temizlik, havalandırma, aydınlatma, ısıtma ve düzen yönünden oldukça olumsuz buldukları bildirilmiştir (Yeşilyaprak vd. 2001). Benzer şekilde bir diğer çalışmada da üniversite öğrencilerinin kantinlerdeki yiyecek-içecek hizmetlerinden beklentilerinin fast-food veya alakart restoranlara kıyasla daha düşük olduğu bildirilmiştir (Biçici ve Hançer, 2008). Çalışmaların bulguları zamanla kantin hizmetlerinde iyileşme olduğunu ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları doğrultusunda, üniversite öğrencileri kahvaltı için üçüncü, öğle yemeği için ise ikinci sırada okul kantinlerinde satılan yiyecek-içecekleri tercih etmektedirler. Öğrencilerin kantinden sıklıkla tost, simit/poğaç, patates kızartması, çikolata, bisküvi, köfte-ekmek, hamburger, çay, neskafe ve gazlı içecekler gibi son derece sağlıksız olan fast-food yiyecek-içecekler yanında ayran, meyve suyu ve süt gibi sağlıklı içecekleri de satın aldıkları belirlenmiştir. Okul kantinlerinde, patates kızartması, hamburger, köfte-ekmek gibi yağdan zengin besinler ile kolalı içecekler yerine, taze meyve, salata, kepekli dilim ekmek, peynir, yoğurt çeşitleri, ayran ve süt satılması daha uygundur. Ayrıca okul kantinlerinin yiyecek ve içecekleri en uygun fiziksel koşullarda (alan, havalandırma, aydınlatma, güvenlik, araç-gereç, hijyen), yeterli ve iletişimi iyi personelle, ekonomik fiyatlarla satışa sunması öğrenci beklentilerinin karşılanması bakımından önemlidir. Bu doğrultuda öğrencilerin okul kantinlerindeki beslenme

hizmetlerine yönelik görüşleri incelendiğinde, memnuniyetsizlik saptanmıştır. Öğrencilerin en fazla kantinlerdeki güvenlik önlemlerinin ve öğrencilere satış yapılan alanın yetersizliğinden ayrıca satılan gıdaların fiyatlarının ekonomik yönden uygun olmamasından şikayetçi oldukları belirlenmiştir.

Sonuç olarak, üniversite kantinlerindeki beslenme hizmetlerinin daha kaliteli olması amacıyla, denetim faaliyetlerinin belirli periyotlarda titizlikle yapılması, ayrıca kantinlerde yiyecek-içeceklerde kaliteyi ve güvenliğini sağlamak için HACCP ve ISO 9000 standartları gibi kalite kontrol ve güvence sistemlerinin uygulanması konusunda üniversitelerin yetkili birimlerince gerekli önlemlerin alınmasının ve sağlık açısından uygun olacak besinlerin satılmasının yararlı olacağı kanısına varılmıştır.

KAYNAKÇA

Ali AA, Spencer NJ. 1996. Hazard analysis and critical control point evaluation of school food program in Bahrain. Journal of Food Protection. 53(3): 282-286.

Anıl M., Kılıç O., Başkaya D., Dinçer M., Aydın G. 2011. Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin fast food tipi beslenme alışkanlığı, Samsun Sempozyumu.

Aytekin F. 1999. Üniversite öğrencilerine verilecek beslenme eğitiminin beslenme davranışlarına olan etkisinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Programı, Doktora Tezi, Ankara.

Biçici H., Hançer M. 2008. Kuşadası ve Didim'deki Üniversite öğrencilerinin yiyecek içecek işletmelerinde sunulan hizmetlerle ilgili beklentileri ve bu hizmetlerin kalite ölçümü. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10:3.

Çelik F., Palancı Y., Ceylan A., Karadeniz Y., Toksöz P. 2012. Diyarbakır Kent Merkezindeki Okul Kantin ve Kafeteryalarında, Özel Sektörün Yaptığı Hizmet İçi Eğitim ve İç Denetimlerin Değerlendirilmesi. 15. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi,

<http://kongre.hasuder.org.tr/index.php/uhsk15/uhsk15/paper/view/905>. 2-6 Ekim 2012

Durmaz H., Sağun E., Tarakçı Z. 2002. Yüksekokul Öğrencilerinin İçme Sütü Tüketim Alışkanlıkları. YYÜ Vet. Fak. Derg.,13(1-2): 69-73.

Erdoğan S. Şanlı HS. Bekir ŞH. 2005. Gazi Üniversitesi öğrencilerinin üniversite yaşamına uyumları. Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 13 (2): 479-496.

Erten M. 2006. Adıyaman ilinde eğitim gören üniversite öğrencilerinin beslenme bilgilerinin ve alışkanlıklarının araştırılması. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Programı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Garibağaoğlu, M., Budak, N., Öner, N., Sağlam, Ö. ve Nişli, K. 2006. Üç Farklı Üniversitede Eğitim Gören Kız Öğrencilerin Beslenme Durumları ve Vücut Ağırlıklarının Değerlendirmesi. Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences), 15(3):173-180.

Nia Haşemi, T., Çalışkan, D. ve Işık, A. 2002. Ankara’da Yüksek Öğretim Öğrenci Yurtlarında Kalan Öğrencilerin Beslenme Sorunları. İbni Sina Tıp Dergisi, 7:155-167.

Özdoğan Y, Yardımcı H., Özçelik, AÖ. 2012. Yurtta kalan üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları, Karadeniz, yıl:4, sayı 15.

Vançelik S., Önal SG., Güraksın A., Beyhun E. 2007. Related Factors with Nutritional Habits and Nutrition Knowledge of University Students. TAF Prev Med Bull. 6(4): 242-248. Turkish.

Yeşilyaprak B, Öztürk B ve Kısaç İ. 2001. GÜMEF öğrencilerinin fakülteye ilişkin algı ve değerlendirmeleri. Mesleki Eğitim Dergisi, 3(6): 1-52.